

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת לך תשע"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תשע"א

בסעודה שלישית

להוליד בן. אמר ליה צא מאיצטגנינות שלך [היינו דכתיב ויוצא אותו החוצה חוץ מאיצטגנוניתו] שאין מול לישראל [דעל ידי תפלה וזכות משתנה מולו לטובה], מאי דעתך דקאי צדק [שהוא מול שלך] במערב [שהוא מקום מצונן, ואין ראוי להוליד], מהדרנא ומוקמינא ליה במזרח [שהוא מקום חום], והיינו דכתיב (ישעיה מא-ב) מי העיר ממזרח צדק [הקדוש ברוך הוא קראו להביאו למזרח] יקראהו לרגלו [בשבילן] ע"כ. ואם כן לידת אברהם, שורש הכלל ישראל, היתה חוץ לדרך הטבע, שהוצרך ה' לשנות המזל עבורו. והוציאו ה' מחללו של עולם, שהוא אינו נכנע ונמסר תחת טבע העולם, ויאמר לו כה יהיה זרעך, כן יהיו זרעך אחריו, שגם הם לא יהיו מונהגים בכח המזלות, אלא הקב"ה מחליף את הזמנים ומסדר את הכוכבים לטובתם ולהנאתם.

וזהו שאמר, אחור וקדם צרתי, כי מזרח הוא קדם, ואם כן מערב הוא אחור, ויצירת הכלל ישראל התחילה מאברהם שמזלו הוא מאחור, דקאי צדק במערב, והקב"ה הביאו משם לקדם, מהדרנא ומוקמינא ליה במזרח. וזהו אחור וקדם צרתי, שמתחלה עמד המזל באחור והעבירו משם לקדם. ואשא כנפי שחר, הקב"ה נשא המזל ההוא

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי גדול וגוי (יב-א). וברש"י לך לך להנאתך ולטובתך, ושם אעשך לגוי גדול, וכאן אי אתה זוכה לבנים (ראש השנה טז: ע"כ. ויש להבין וכי יפלא מה' דבר לזכותו בבנים גם בארצו.

ונראה בהקדם לבאר הכתוב (תהלים קלט-ה) אחור וקדם צרתי ותשת עלי כפכה וגוי, אשא כנפי שחר אשכנה באחרית ים, גם שם ירך תנחני ותאחזני ימינך ע"כ. וצריך ביאור הכוונה בזה. ונראה דהנה להלן בפרשה נאמר, ויאמר אברם הן לי לא נתתה זרע הנה בן ביתי יורש אותי. והנה דבר ה' אליו לאמר, לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך. ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם, ויאמר לו כה יהיה זרעך (טו-ג). וברש"י הוציאו מחללו של עולם והגביהו למעלה מן הכוכבים, וזהו לשון הבטה, מלמעלה למטה (ב"ר מד-ג) ע"כ. ובגמרא (שבת קנו.) אמרו, אמר אברהם לפני הקב"ה, רבונו של עולם בן ביתי יורש אותי, אמר לו לאו כי אם אשר יצא ממעיך. אמר לפניו רבונו של עולם נסתכלתי באיצטגנינות [חכמת המזלות] שלי ואיני ראוי

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ושמחה ומתוך שבח והודי' להשי"ת, הננו מגישים מעומקא דליבא, ברכת מזל טבא וגדיא יאה, קדם עטרת ראשנו

~ כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ~

לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת הנכד כמר אהרן ניי"ו בן לבנו הרה"ג רבי יהושע שליט"א למול טוב יהא רעווא שייכה לשובע שמחות ורב תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גוא"צ בב"א.

והביאו בכנפיו למזרח מקום שהשחר עולה, ושוב החזירו למקומו, אשכנה באחרית ים.

והנה אמרו (שם) אין מזל לישראל, וכתבו התוס' דהא דאמר רבא (מועד קטן כח.) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא, אלא במזלא תליא מילתא, מכל מקום על ידי זכות גדול משתנה ע"כ. והיינו דבאמת כל בני אדם מושפעים מכח המזלות, אלא דבישראל יתכן שעל ידי זכותים יוכלו להפך את המזל לטובתם, וכמו שהיה באברהם. - ודבר זה לשנות את הטבע קל ביותר לפני ה' להעשות בארץ ישראל, דידוע כי חוץ לארץ נמסרה לידי שרי מעלה, ואין רצון הקב"ה לשנותם, דוגמת מה שמצינו בגמרא (פסחים קיח:) שהים אמר לה', רבונו של עולם כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה וחוזר ונוטל אותה ממנו [ועיין בתוס' (גדה ל: ד"ה הכל) שאין הקב"ה רוצה לשנות בהילוך המזלות ע"ש]. אבל ארץ ישראל לא נמסרה לשרים, אלא עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה (דברים יא-יב). ולכן אמרו (כתובות קי.) כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה, וכל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה ע"כ. ובגמרא (תענית י.) ארץ ישראל משקה אותה הקב"ה בעצמו, וכל העולם כולו על ידי שליח ע"ש. (ועיין בדרשות הר"ן דרוש ד.) והיינו שמסר ה' הנהגת הארץ לשרי מעלה, ואינם תחת עיני ה' דייקא. ולכן כיון שהוצרך אברהם לשידוד כח טבע העולם, וזה בקל יותר לשנותו בארץ ישראל, על כן כאן אי אתה זוכה לבנים, ולך לך אל הארץ אשר אראך, ארץ כנען, ושם אעשך לגוי גדול.

ולכן קודם שנולד יצחק אמר ה' לאברהם, אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים, ולא יקרא עוד את שמך אברם, והיה שמך אברהם (יז-יח). והענין הוא דאיתא בגמרא (סוטה י:) יוסף שקידש שם שמים בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה דכתיב (תהלים פא-ו) עדות ביהוסף שמו ע"ש. הרי דאות ה' הוא הוספה משמו של ה'. וכיון דהוצרך אברהם לשידוד מערכת השמים בארץ כנען דייקא, אשר שם אין הנהגה משום שר, אלא עיני הוי"ה אלקיך בה, על כן קודם שנפקד אברהם בבנים הוסיף לו ה' בשמו אות ה', כי מעתה הוא תחת ממשלת ה' דייקא, ושפיר יוכל לזכות לבנים.

ונראה דזהו הענין שאמרו חז"ל (ברכות ל.) עומד בחוץ לארץ יכוין את לבו כנגד ארץ ישראל, שנאמר (מלכים א ח-מח) והתפללו אליך דרך ארצם ע"ש. והיינו שהתפללות עולות דרך ארץ ישראל, ומשם אתה תשמע מן השמים. ולכאורה הלא מלא כל הארץ כבודו, ולמה לא יעלו תפלות בני ישראל לשמים כל אחד במקומו. אך בהיות כי

חוץ לארץ נמסרה ביד שרים, ולפעמים האדם צריך לישועה בשידוד המזלות, כי בני חיי ומזוני במזלא תליא, ואם כן יתכן שתתעכב התפלה מלעלות על ידי השרים. על כן תפלות בני ישראל אינם עולים השמימה בחוץ לארץ, אלא והתפללו אליך דרך ארצם, וארץ ישראל לא נמסרה לשרים, והקב"ה בעצמו שומע תפלות כל פה, ואז אין עיכוב ממקטרג, ומתקבל התפלה ביתר שאת שם במקום הקודש.

ובזה היה נראה לבאר גם כן מה דאיפסק בשלחן ערוך (א"ח סימן צ-ט) אם נאנס ולא התפלל בשעה שהתפללו הציבור, והוא מתפלל ביחיד, אף על פי כן יתפלל בבית הכנסת ע"כ. ובפשוטו הטעם מפני שהוא מקום קבוע לקדושה, ותפלתו מתקבלת שם ביותר. ויש לומר עוד דאיתא בגמרא (ברכות ח.) דאמרו לרבי יוחנן איכא סבי בבבל, תמה ואמר למען ירבו ימיכם על האדמה כתיב (דברים יא-כא), כיון דאמרו ליה דמקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אמר היינו דאהני להו ע"ש. וכתוב ביערות דבש (ח"ב סוף דרוש ז) דירבו ימיכם, היינו חוץ לטבע וסדר עולם, דחיי במזלא תליא מילתא. ולכך בארץ ישראל שאינם יושבים תחת המזל ניחא, אבל בחוץ לארץ שיושבים תחת המזל, אם כן איך יהיה סבי יוצא מהטבע, והלא חיי במזלא תליא. אבל בבית הכנסת שכינה שרויה כנודע (ברכות ו.), ובאתרא דמלכא שריא מאי בעי עבדא תמן, ולכך אמרו דמקדמי ומחשכי לבי כנישתא ע"ש. ולכן יש להשתדל להתפלל תמיד בבית הכנסת, כי שם יש כחו של ארץ ישראל, שמושפע מתחת ידו של הקב"ה, ואינו מוכנע תחת יד השרים.

ומבואר ברש"י (שם) דהזכות שבכחו לשנות את המזל, הוא על ידי תפלה וצדקה, דבמה שהאדם מרבה בבקשת רחמים, ופותח את ידיו לנתינת צדקה, בזה יוכל אדם לזכות לשנות את המזל של בני חיי ומזוני שישתנה לו לטוב. ובזה יתבאר מה שאמרו (שם קנו.) האי מאן דנולד בצדק, יהא גבר צדקן במצות [צדקה לעניים]. ויש לומר דאיתא בגמרא (מגילה יג.) אין הקדוש ברוך הוא מכה את ישראל אלא אם כן מקדים ובורא להם רפואה בתחלה שנאמר (הושע ז-א) כרפאי לישראל, ואחר כך ונגלה עון אפריים [על ידי מכה שאני מביא עליהם] ע"ש. וכיון שהנולד במזל צדק אינו מוליד, על כן הקדים ה' רפואתו, שנולד במדה של נדיבות להרבות בצדקה וחסד, ובזה יזכה לשנות את המזל לטובה שיוכל להוליד.

והנה ידו של הקב"ה פתוחה לעשות חסד עם ברואי עולם, וכמו שנאמר (תהלים קמה-טז) פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון. והנולד במזל צדקה הקב"ה נותן בטבעו שיהיה

במדה יתירה, וכמו שרואים באמת איך הטריח אחר כך ומסר נפשו כחום היום בהכנסת אורחיו. ולכן שם אתה זוכה לבנים, כי מדת הצדקה והחסד של הכנסת אורחים הם מסוגלים לזרע, עד כדי שידוד המזלות, ליקח מזל צדק ולשנותו ממערב למזרח.

*

ועל דרך העבודה יש לומר, לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. וברש"י לא גילה לו הארץ מיד, כדי לחבבה בעיניו, ולתת לו שכר על כל דבור ודבור (ב"ר לט-ט) ע"כ. ובמפרשים הקשו הא אינו יודע לאיזה מקום מוליכין אותו, ואולי יושיבנו במדבר שממה, ואיך יתחבב זאת בהילוכו. וגם הטעם לתת לו שכר על כל דבור ודבור, יש להבין הכוונה בזה, במה יוגדל שכרו שניתוסף לו דיבור חדש על הדרך שמוליכו. ובבעל הטורים כתוב, אל הארץ אשר 'אראך' בגמטריא 'בעננים', מלמד שהיו העננים הולכים לפניו ומראים לו הדרך ע"כ. וצריך ביאור.

ויש לומר דאיתא בזוה"ק (ז"ח פ' לך ל:) לרמוז, ויאמר ה' אל אברם, זו היא הנשמה שהיא אב ללמד את הגוף, ורם עליו שממקום רם ונשא באה, ומה אומר לה, לך לך מארצך וממולדתך, מדירתך וממקומך ומהנאתך ומבית אביך וכו', אל הארץ אשר אראך, כלומר לגוף פלוני לגוף קדוש לגוף ישר וכו'. וילך אברם, זו הנשמה, כאשר דבר אליו ה', להיכנס באותו גוף שנצטוו להנהיגו וללמדו ע"ש.

והקב"ה אומר להנשמה שמכניסו לאותו הגוף 'אשר אראך', דאיתא בגמרא (נדה טז:) אותו מלאך הממונה על הריזון לילה שמו, ונטול טפה ומעמידה לפני הקב"ה ואומר לפניו רבונו של עולם טפה זו מה תהא עליה, גבור או חלש, חכם או טפש, עשיר או עני, ואילו רשע או צדיק לא קאמר ע"ש. והביאור בזה, למה יגזור ה' מתחלה על אחד שיהיה חלש או טפש או עני, ועל השני להיפוך. כי זהו תלוי לפי הנשמה שניתן לו, אשר כל נשמה יש לה תפקיד מיוחדת בעולם, הנוגעת לתיקון חטא העץ הדעת בעולם, או לתיקון נפשו הפרטית מגלגוליו הקודמים, ועל פי זה ניתן לו גוף כזה אשר בו יוכל להגיע לתיקונו, אשר לא ראי זה כראי זה. וכיון שהקב"ה בוחר הנשמה, על כן המלאך הממונה מביא הטפה לפני ה' ושואל איזה סוג גוף צריכין לנשמה זו היורדת בתוך גוף זה, כדי שיוכל להשלים תכליתו בחייו. וכמו

צדקן במצות צדקה, ויהא ידו פתוחה לעניים, וכמו שאמר הכתוב (דברים טו-יא) פתוח תפתח את ידך לאחיך לענייך ולאביוניך. ועל כן אמר אהור וקדם צרתני, שהקב"ה יצר אותו במזל צדק שהוא אהור במערב, ושינה אחר כך המזל להביאו לקדם שהוא מזרח, ואמר שוב ותשת עלי כפכה, הקב"ה השית עלי את מדת כפו, שידו פתוחה לעשות חסד, אותו מדה של כפכה השית עלי, שהנולד בצדק, כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביון.

ולכן היה אברהם אבינו מופלג במדת החסד, כי בהיות שנולד במזל צדק, על כן גם טבעו היה נוטה להיות צדקן במצות צדקה. ומה גם שהיה עקר והוצרך לזכות לשנות את המזל, על כן התעצם ביתר שאת להפליג במדת החסד, כי זכות הצדקה מועיל לשנות את המזל ולהפקד בזרע.

ובחתם סופר (פ' וירא טב:) פירש אשה כי תזרע וילדה זכר (ויקרא יב-ב), כי אין זרעיה אלא צדקה שנאמר (הושע י"ב) זרעו לכם לצדקה (בבא קמא יז.), ואשה כי תזרע, בזכות הצדקה, וילדה זכר. והמלאכים שאלו לאברהם היה שרה אשתך (בראשית יח-ט), דהרי אשה עיניה צרה, ואיך יכולת להכין כל כך הרבה, ויאמר הנה באהל, היא לא מיחתה בי, רק מרוב צניעות לא יצאה חוץ לאהל. ועל כן ברכו אותה לאמור, כעת חיה ולשרה בן, כי אשה שהיא בעלת צדקה זוכה לזכרים ע"ש.

ויסופר על הרה"ק רבי נחום מטשערנובל זי"ע שכל ימיו עסק בפדיון שבויים, ופעם נקלע שהעלילו עליו ונכלא במאסר. ונתגלה לו אחד מהצדיקים ואמר לו להרגיעו, כי אברהם אבינו היה מכניס אורחים גדול, ורצה ה' להטעימו גודל מעשיו איך יש לחיות נפש עובר דרך. על כן אמר לו ה' לך מארצך, ותיהפך אתה בעצמך לאורח, ואז תדע ותבין כמה גדולה היא המצוה, ואיך יש להתאמץ להנעים לאורח. כן אתה בהיותך עוסק בפדיון שבויים, העניקו לך מן השמים הזדמנות לחוש בפועל איזה טעם מרגיש יהודי בשבי ובכלא אצל גויים, ועד כמה חשוב הוא, ואיך יש להתאמץ, לפדותו משביו ע"כ.

ואם כן במה שיקיים אברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, ויתגורר בדרך עד שיגיע אל הארץ אשר אראך, הרי זה יגרום שיתעלה אברהם במדת הכנסת אורחים

כן ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין בת פלוני לפלוני (סוטה ב.), כי בת זוגו מסייעת לו בתפקידו בעולם, וכל נשמה מכוונת עם בת זוגה, ושניהם ביחד יגיעו לתכליתם בעולם.

ישוב כאשר הנשמה באה לעולם, הקב"ה ממציא לו מדי יום ביומו מה שהוא לצורך תיקוני נפשו, ומה' מצעדי גבר כוננו, המקומות שהוא צריך להגיע, והמצבים השונות שצריך לעבור, כדי להשלים תיקונו הנרצה. - וכמו כן יש להאדם נסיונות שונות בדרכיו, מה לקרב ומה לרחק, כי הגם שרוצה לעשות רצונו קונו, הרי היצר הרע מפתה ומראה הרבה פעמים להאדם על מעשה עבירה שהוא מצוה, וזהו כבוד ה', ועת לעשות לה' הפרו תורתך. ועל מעשה מצוה מראה לפעמים שהוא עבירה. ודרכו של אדם מעורפל ומכוסה, כי היצר הרע צובע לו המצוה והעבירה. אך הבא לטהר מסייעין אותו מן השמים שלא יכשל, ושומר נפשות חסידיו.

וכתוב בערבי נחל (פ' שלח דרוש א' ד"ה נסיון א) דההבחנה לזה הוא, דלעשות מצוה אמיתית יש כמה מניעות והסתרות להגיע אליה, כי כחות הגוף מתנגדים לזה, אבל לעשיית עבירה יש סיוע מהגוף וגודל פיתוי היצר. ואם חושק מאד להדברים לעשותו, זה ודאי עצת היצר הרע, ואם אינו חושק בו רק מעט, אז יחזיק בו ולא ירפה ע"ש. ופירשנו במקום אחר הכתוב (תהלים קמו-ח) המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר, דחכמינו ז"ל דרשו (סנהדרין צא): על הפסוק יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו (תהלים נ-ד), דשמים הוא הנשמה, והארץ הוא הגוף, והקב"ה מרכיבם לעתיד ונידונים יחד עיי"ש. ולכן אמר המכסה שמים בעבים, כי עניני הנשמה שהוא דבר שמיימי הוא מכוסה בעבים, אין רואים אותו כל כך מהר, ויש נסתרות גדולות להגיע אליהם. אבל לארץ היינו עניני הגוף, לזה יש מוכן הרבה מטר שיוכל לצמוח ולעשות פירות. ולכן אם רואה שהדבר בא אליו

בקלות בלי שום טירחא, זהו לסימן מובהק שאינה מצוה אמיתית. ויכול להבחין זאת בעיניו, כי לימוד תורה היא בודאי מצוה גדולה, ואם רוצה ללמוד רבע שעה כמה מניעות יהיה לו, וכמה יכבד עליו לימודו, אבל לדבר לשון הרע על חבירו, אף אם חושב שהוא מצוה, יבוא לו בקלות ובחשק, ועל כרחך כי אין זה מצוה אמיתית. (עיין שמן ראש ח"ב פ' ויקהל, ובקול אריה פ' בחוקתי אות ה').

וזהו שאומר ה' לאברם, זו הנשמה, לך לך מארצך וגו' אל הארץ אשר אראך, אני אראה לך הדרך הנכונה והישרה אשר בו תבחר ללכת. ובאיזה אופן אראה לך זאת, בעננים, המעשה שיש בה הסתרות שונות להגיע אליה, זהו לסימן אשר היא הדרך ילכו בה.

והפיכה לזה שדרכי ה' נסתרים, ויש לו תמיד ספיקות ונסיונות בעבודת קונו, יש בזה שני טעמים, חדא דאיתא בגמרא (בבא מציעא לח.) דהמפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אבודין לא יגע בהן, מאי טעמא, אמר רב כהנא אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו, וברש"י חביבה עליו על ידי שעמל בהן, וקב שישאר לו מהם הוא רוצה מתשעה קבין של אחרים שיקח בדמיהן אם ימכרם ע"ש. הרי לנו כי עבודת ה' שבא בעמל ויגיעה יש בו חביבות יתירה. שנית, כי לפום צערא אגרא (אבות ה-כב), ולפי גודל העמל בעשיית מצוה יש שכר יותר גדול.

ולכן לא הודיע ה' לאברם מקום הארץ ההוא, ויש בזה רמז גם להנשמה שנקרא אברם שאין הקב"ה ממציא לו דרכו בחייו אלא מתוך הסתרה, חדא כדי לחבבה בעיניו, כי מה שעולה בעמל ויגיעה יש להאדם בה חביבות יתירה. ושנית, כדי ליתן לו שכר על כל דבור ודבור, שבזה יעלה לו דרכו בעמל וטירחא, ולפום צערא אגרא, ממילא יהיה שכרו יותר, ולהנאתו וטובתו אמר לו לך לך אל הארץ אשר אראך.

לעילוי נשמת הרה"ח ר' פנחס יהודה ב"ר שמעון ע"ה נפטר ט"ו חשוון תשנ"ו לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י בנו הר"ר שמעון ווינקלער הי"ו	נתגב ע"י ידידיו מוה"ר ר' יוסף דוד טובל הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	נתגב ע"י ידידיו מוה"ר ר' משה יעקב שאלאמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	נתגב ע"י ידידיו מוה"ר ר' יוסף לינק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בארוסי בנו למול טוב	נתגב ע"י ידידיו מוה"ר ר' אליעזר קאלמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת נכדיו התאומים אצל בנו הר"ר ישעי' נ"ו למול טוב	נתגב ע"י ידידיו מוה"ר ר' חיים נידערמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	נתגב ע"י ידידיו מוה"ר ר' נחום יודא שווארץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	נתגב ע"י ידידיו מוה"ר ר' חיים ברוין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	נתגב ע"י ידידיו מוה"ר ר' אברהם שמוחה שימשאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	נתגב ע"י ידידיו מוה"ר ר' יעקב דוב גרינוואלד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות
---	--	---	---	--	---	--	--	--	--